

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Son 6 Jild 4

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 6 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Науризбаева Нуржамал Қудайбергенова

TURKISTONDA OILA VA NIKOH MUNOSABATLARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI VA ROSSIYA IMPERIYASI BOSQINIDAN KEYIN MINTAQADA YUZ BERGAN DEMOGRAFIK JARAYONLAR 14-22

Ortiqov Yosin Abdulboqiyevich

DUNGANSHUNOSLIK TADQIQOTLARI TARIXSHUNOSLIGI (1990-2023) 23-34

Бобожонова Феруза Хаятовна

СОВЕТ ҲОКИМИЯТИ ДАВРИДА ҚҲЙИ ВА ҲРТА ЗАРАФШОН ВОҲАСИДА ТАЪЛИМ ТИЗИМИ 35-40

Halimov Tal'at

XX ASRNING 20-30 YILLARIDAGI QULOQLASHTIRISH SIYOSATI VA UNING SALBIY OQIBATLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA) 41-45

Ilhomov Ziyovutdin Adxamovich, Shukurov Rustam Jo'raqulovich

ALEKSANDR BEKOVICH-CHERKASSKIY EKSPEDITSIYASINING BA'ZI TAFSILOTLARI: EKSPEDITSIYANING BOSHLANISHI 46-54

Tilavova Shahnoza Salohitdinovna

MA'RIFATPARVARLARNING MATONATLI AYOLI XAYRINISO MAJIDXONOVA (1905-1937) HAYOTI VA FAOLIYATIGA CHIZGILAR 55-59

Жайнаров Обиджон Ҳамид ӯғли

XX АСР 20-ЙИЛЛАРИДА ҲЗБЕКИСТОНДА АДВОКАТУРА ТИЗИМИДАГИ ҲЗГАРИШЛАР (ФАРФОНА ВИЛОЯТИ МИСОЛИДА) 60-64

Toshpo'latov Mamadali Zaynidin o'g'li

NUROTA TUMANI YOSHLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH YUZASIDAN AMALGA OSHIRILGAN CHORA-TADBIRLARNING TARIXIY TAHLILI (2017-2024) 65-73

Umarov Baxtishod

SOMONIYLAR DAVRIDA BUXORODA ILM-FAN RIVOJI (TARIX VA TIBBIYOT MISOLIDA).. 74-79

Йўлдошев Салимжон Валиевич

ИНТЕГРАЦИЯЛАШУВ ЖАРАЁНЛАРИ ВА ХАЛҚ ҲЙИНЛАРИ 80-85

Askarov Azimjon Odiljon o'g'li

O'RTA OSIYODAGI ANGLIYA-ROSSIYA RAQOBATINING TARIXIY KONTEKSTI VA KATTA O'YIN SIYOSATINING VUJUDGA KELISHI 86-91

Eshchanov Hurmat Matnazarovich

O'ZBEKISTON HUDUDI BRONZA DAVRIDA TOPOGRAFIK XUSUSIYATLARNI ETNIK JARAYONLARI KARTOGRAFIYASI..... 92-95

Azamatova Gulmira Bayirbekovna

O'ZEKISTONDA AHOLI MIGRATSIYASI VA UNGA TA'SIR ETGAN IJTIMOIIYIQTISODIY

OMILLAR	96-100
<i>Raimov Mamasoat Safar o'g'li</i> ESKI TERMIZ HAQIDA TARIXIY MA'LUMOTLAR	101-105
<i>Usmanov Jahongir Xo'jaqulovich</i> MARKAZIY OSIYO TARIXSHUNOSLIGIDA ILK ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI	106-109
<i>Usmanova Inobat Ibragimovna</i> PROCESSES OF GEOGRAPHICAL LOCATION OF THE IRON AGE POPULATION OF UZBEKISTAN	110-115
<i>Bekmirzayev Islomjon Ibrohim o'g'li</i> O'RTA G'OVASOY HUDUDI QADIMGI DAVR AHOLI TURAR-JOYLARI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR	116-120
<i>Gadoyev Dadaxon Xayrulloevich</i> BUXORDAGI "MASJIDI BALAND" MASJIDI QURILISHI VA TARIXI	121-125
<i>Rajabova Sabohat Bobirovna</i> IQTISODIY HAYOTDA TADBIRKOR AYOLLARNING TUTGAN O'RNI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	126-132
<i>Aloxunov Alisher Ahmadjonovich</i> ARXELOGIYADA GEOGRAFIK AXBOROT TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNING ASOSIY IMKONIYATLARI XUSUSIDA	133-138
<i>Sharopov Saidusmon Saidaxmadovich</i> XIX ASR OXIRI VA XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGINING JANUBISHARQIY HUDUDI SHAHARLARI, XUSUSAN QARSHI, SHAHRISABZ VA KITOB SHAHARLARINI RUS TARIXCHILARI ASARLARIDA YORITILISHI	139-144
<i>Axmedova Gulchehra O'skinovna</i> SHEROBOD VOHASI NOMODDIY MADANIYATI DURDONALARI	145-149
<i>Abduraximov Husniddin</i> O'ZBEKISTON VA AVSTRIYA RESPUBLIKASI O'RTASIDA INVESTITSIYAVIY, HUQUQIY HAMDA ILM-FAN SOHASIDA HAMKORLIKNING MUSTAHKAMLANISHI	150-158
<i>Turopova Mohidil Turdiyevna</i> O'ZBEKISTON JUNUBIY HUDUDLARI TOPONIMIKASINING TABIAT BILAN BOG'LIQLIGI VA URF-ODATLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	159-163
<i>Annayeva Zarifa Musurmonqulovna</i> EKOLOGIK HOLATNI BARQARORLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	164-168
<i>Ahmadov Xurshid San'atovich</i> "CHIG'ATOY IMLOSI" VA MILLIY ZIYOLILAR	169-175
<i>Axmadova Nafisa Axmad qizi</i> O'ZBEKISTON VA GERMANIYA MADANIY ALOQALARINING RIVOJLANISHI	176-179

<i>Жумаева Шоҳида Чориевна</i> МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ	180-186
<i>Elmuratova Umida Farxadovna</i> TA'LIM IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHNING GENDER TENGLIGINI TA'MINLASHGA TA'SIRI	187-191
<i>Nazarov Otabek Muzrobovich</i> XX ASRNING 80-YILLARI QATAG'ONLIK SIYOSATINING SURXONDARYODAGI IJTIMOYIY- IQTISODIY JARAYONLARGA TA'SIRI	192-197
<i>Kupaysinov Ismoyiljon Ahmadjanovich</i> 1950-1990 YILLARDA ANDIJON OBLASTI JAMOAT TRANSPORTI FAOLIYATI VA UNDAGI AYRIM MUAOMMOLARNI MATBUOTDA YORITISHI ("KOMMUNIST" GAZETASI MATERIALLARI MISOLIDA)	198-202
<i>Oripova Laylo Zafarovna</i> O'ZBEKISTON YOZUVCHILAR UYUSHMASI FAOLIYATI TARIXIGA NAZAR	203-207
08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI	
<i>Magsud Azad Guliyev</i> OZARBAYJONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISH: SO'ROQ NATIJALARINI TAHLIL QILISH	208-214
<i>Глазова Марина Викторовна</i> ВКЛАД «ЗЕЛЕНОВОГО» УЧЁТА В ФИНАНСОВОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ В УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ КОМПАНИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	215-231
<i>Oratov Jaxongir Jurayevich</i> RAQAMLI INNOVATSIYALAR DAVRIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI VAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR	232-238
<i>Шадиева Дилдора Хамидовна</i> БАНК СОҲАСИГА РАҚАМЛАШТИРИШ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ ТАЪСИР	239-243
<i>Umronov Eldorbek Sodirovich</i> TURISTIK KORXONALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI RAQOBATBARDOSHLIGINI VAHOLASH	244-255
<i>Sattarov Umirzoq Normengovich</i> MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TRANSFORMATSIYALASH JARAYONI... ..	256-262
<i>Хамдамов Шавкат Комилович</i> СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА И БОРЬБА С БЕДНОСТЬЮ: СТРАТЕГИИ ФИНАНСИРОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	263-267
<i>Хайитов Жамшид Холвоевич</i> ИҚТИСОДИЁТДА ОБОДОНЛАШТИРИШ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ – ДАВР ТАЛАБИ	268-272
<i>Xurramov Azamat Fayzullayevich</i> BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA UY XO'JALIGI SEKTORINING O'RNI VA AHAMIYATI	273-278

Алимханова Нигора Алимхановна
 ТОВАР-МОДДИЙ ЗАХИРАЛАР АУДИТИДА ТАҲЛИЛИЙ АМАЛЛАРНИ ҚЎЛАШ 279-287

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Жумаев Ойбек Маратович
 О‘ЗБЕКИСТОНДА КАМБАГ‘АЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ ДИНАМИКАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-СИЙOSIY
 ИНАТЛАРИ 288-296

Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна
 ХОЖА АҲРОР ТАЪЛИМОТИДА ИНСОНИЙ ҲАҚИҚАТ МАСАЛАСИ 297-302

Хайридинов Аббосхон Анварович
 ҒАРБ МАДАНИЯТИНИ ОММАЛАШИШИГА ИЧКИ ОМИЛЛАР ТАЪСИРИ 303-311

Мухамеджанова Лалихон
 АХЛОҚНИНГ ЖАМИЯТДАГИ ТРАНСФОРМАЦИОН ВА БАРҚАРОРЛАШТИРУВЧИ
 ФУНКЦИЯЛАРИ 312-317

То‘ева Муҳаййо Шuhrat qizi
 О‘ЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASINING YANGILANISH JARAYONIDA XOTINQIZLAR INNOVATSION
 ТАФАККУРИНИ OSHIRISH VA FAOLLASHUVI BORASIDAGI SIYOSATI:UMUMNAZARIY
 ТАHLILLAR..... 318-322

Ro‘zimurodov Siroj Madatovich
 OILANING IJTIMOIIY-IQTISODIY MUNOSABATLARNI SHAKLLANTIRISHDA MA’NAVIY-
 AXLOQIY TARBIYANING TA’SIRI 323-326

Ravshanov Ulug'bek Rahbarovich
 AXBOROT GLOBALLASHUVI SHAROITIDA YOSHLARDA MILLIY O‘ZLIKNI TARBIYALASH
 MASALALARI 327-332

Allayarova Marxabo Mavlanovna
 SHAXS BADIY IJODINI SHAKLLANTIRISHNING ESTETIK MUAMMOLARI VA
 MA’NAVIYAT 333-337

Хашимов Шерахон Жўрахонович
 ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚАРО ИМИДЖИНИНГ ЮКСАЛИШИДА ТИББИЁТ ТУРИЗМИНИНГ
 ТУТГАН ЎРНИ..... 338-342

Soatov Rasul Muxitdinovich
 BOBORANIM MASHRAV HAYOTI VA IJODIDA TASAVVUFGA DOIR QARASHLAR
 TAHLILI 343-348

Ashurov Navfal Burxonjon o‘g‘li
 MOVAROUNNAHR MIQYOSIDA NASAF SHAHRINING ILMIIY-MADANIY ASOSLARI 349-352

Ўразалиева Гулшада Бекнўлатовна
 ГЕНДЕР ТЕНГЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ - ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН СТРАТЕГИЯСИНИНГ УСТУВОР
 ЙЎНАЛИШИ 353-358

Xudaynazarov Samad Xudayberdiyevich, Turgunov Azim Turgunovich
 JAMIYATNING MA’NAVIY - IJTIMOIIY RIVOJLANISHIDA O‘ZBEK XALQI MILLIY
 QADRIYATLARINING O‘RNI 359-364

<i>Suvanov Ilhom Abdixalilovich</i> AXBOROT-MAFKURAVIY TAHDIDLARGA QARSHI KURASHDA MILLATLARARO TOTUVLIK VA DINIY BAG'RIKENGLIKNI TA'MINLASHNING AHAMIYATI	365-371
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> SHARQ ALLOMALARI ASARLARIDA OILA VA TARBIYA MASALALARI	372-376
<i>Kayumova Aziza Toshmuradovna</i> IBN XALDUNNING JAMIYAT VA IJTIMOYIY TARAQQIYOT TO'G'RISIDAGI QARASHLARI	377-381
<i>G'ulomov Obid G'ayratovich</i> YOSHLAR MA'NAVIY KAMOLOTIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOYIY-MADANIY OMILLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	382-385
<i>Панжиев Сухроб</i> ГЛОБАЛЛАШУВ ВА ҒОЯВИЙ ТАҲДИДЛАР ДАВРИДА ҲАҚИҚАТ ТУШУНЧАСИНИНГ АҲАМИЯТИ	386-391
<i>Matnazarova Muhayyo Axmetjanovna, Azimova Charos Azamatovna</i> “ETNOS”, “MILLAT” TUSHUNCHALARINING MAZMUN-MOHİYATI VA ULARNING ILMIY- NAZARIY TAHLILI	392-398
<i>Amanov Alisher Kaxramonovich</i> VAQTNILMIY JIHATDAN TAHLIL QILISH HAMDA UNI FALSAFIY VA MADANIY NUQTAI NAZARDAN O'RGANISH	399-404
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Пайзибаева Мадинахон Собиржон қизи</i> БРИТАНИЯ ХАЛҚ ЭРТАКЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШИДА КЕЛЬТ МИФОЛОГИЯСИНИНГ ТАЪСИРИ ВА ЎРНИ	405-409
<i>Tevosyan Gayane Arturovna</i> O'ZBEK VA RUS TILI GRAMMATIKASINING QIYOSIY TIPOLOGIYASI	410-417
<i>Boynazarov Islom Abduxalimovich</i> INGLIZ TILIDAGI FALSAFIY TERMINLARDASINONIMIYA HODISASI	418-421
<i>Bahriddinova Yulduzxon Bahriddin qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI BOTANIK TERMINLARNING NOMINATIV TAHLILI VA BINAR NOMLANISHI	422-426
<i>Javliyev Mansurbek Odil o'g'li</i> KONSEPT TUSHUNCHASINING HOZIRGI ZAMON LINGVISTIKASIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI	427-431
<i>Ruziyev Xusniddin Baxritdinovich</i> PARALLEL KORPUSLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	432-436
<i>Rahimova Shahnoza Palvannozirovna</i> INGLIZ TILIDAGI IBORALARNI O'RGANISHDA TARJIMA MUAMMOLARI	437-442
<i>Muhamadiyev Timur Urazovich</i> INGLIZ TILIDAGI OAVDA OMMAVIYLASHMAGAN IBORALARDAN FOYDALANISH	443-446

<i>Панжиева Насиба Нармахматовна</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ	447-451
<i>Умирова Дилфуза Суюновна, Асадов Шухрат</i> ОБРАЗОВАНИЕ ЯВЛЯЕТСЯ НЕОТЪЕМЛЕМОЙ И НЕПРЕРЫВНОЙ ЧАСТЬЮ ПРАВ И ИНТЕРЕСОВ ЧЕЛОВЕКА	452-456
<i>Ибрагимова Мохира Муратовна</i> ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПСИХОЛОГИЗМ И ЕГО ФУНКЦИИ В ТВОРЧЕСТВЕ ВИРДЖИНИИ ВУЛЬФ	457-464
<i>Тойчиева Насибахон Суранбаевна, Ткебучава Ирина Георгиевна, Темирова Шоира Гайбуллаевна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ИЗУЧЕНИИ ИСТОРИИ ЛИНГВИСТИКИ	465-477
<i>Nurimova Diyora</i> LIRIK DISKURS VA UNING MOHIYATI	478-482
<i>Axmadjonova Mohinur Iqboljon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILIDA NUTQ AKTLARINING SEMANTIK TUZILISH TAHLILI	483-491
<i>Jumanazarov Shukurali Tashmamatovich</i> KORPUS TUZISH TEXNOLOGIYASI.....	492-495
<i>Samadova Oydin Ilxomjon qizi</i> FRAZEOLGIK BIRLIK TUSHUNCHASI HAMDA UNING QO'LLANILISHI	496-500
<i>Xatrayeva Rano Rajabovna</i> XX ASR INGLIZ ILMIY FANTASTIKASINI TARJIMA QILISH XUSUSIYATLARI	501-505
<i>Ermatov Ixtiyor, Mamatqulov Azizbek</i> A.HOJIYEVNING TERMINOLOGIK LUG'ATLARI XUSUSIDA	506-510
<i>Muxtorova Moxlaroyim</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA TANBEH BERISHNI BILDIRUVCHI BIRLIKLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	511-517
<i>Abdullayeva Nilufar Ramazonovna, Aliqulova Rohila</i> O'SIMLIK NOMLARI BILAN BOG'LIQ TARBIYAGA OID MAQOL VA MATALLARNING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI	518-521
<i>Носирова Мубина Олимовна</i> СПЕЦИФИКА ОТРАЖЕНИЯ АНТРОПОЦЕНТРИЧЕСКИХ ПОСЛОВИЦ В СЛОВАРЯХ РАЗНОСИСТЕМНЫХ ЯЗЫКОВ	522-528
<i>Xasanov Zafar Baxtiyorovich</i> ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA SPORT ATAMALARINI O'RGANISHNING NAZARIY ASOSLARI	529-534
<i>Рахматов Бекзод Уктам угли</i> СОЦИАЛЬНО-ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ПОНЯТИЯ «УЧИТЕЛЬ»	535-539

Yaxyoyev Fayzullo muhammadsoli o'g'li
XX ASRNING IKKINCHI YARMIDA ALISHER NAVOIY LIRIKASIGA DOIR MATNSHUNOSLIK
BILAN BOG'LIQ TALQINLAR..... 540-546

Otajonova Dildor Baxtiyarovna
KORPUS TURLARINING LINGVISTIKA SOHASINI TARAQQIY ETTIRISHDAGI
AHAMIYATI 547-551

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович
МАЪНАВИЙ ЗИЁН КОМПЕНСАЦИЯСИ МИҚДОРНИ АНИҚЛАШНИНГ НАЗАРИЙ ВА
АМАЛИЙ MASALALARI 552-559

Fayzullayev Aslbek Ulug'bek o'g'li
MULKNI QASDDAN NOBUD QILISH YOKI UNGA ZARAR YETKAZISH UCHUN JINOIY
JAVOBGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI 560-564

Элмуродов Ҳусан Элмуродович
МЕҲНАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ СОҲАСИДА ЎҚУВДАН ҲАМДА БИЛИМ ВА
КЎНИКМАЛАРИ ТЕКШИРУВДАН ЎТМАГАНДА ИШДАН ЧЕТЛАШТИРИШ..... 565-572

Аслонова Лайло Олимовна
ИЛМИЙ ХОДИМЛАР ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИНИ БЕЛГИЛАШНИНГ АЙРИМ
MASALALARI 573-583

Файзиева Гулрух Мухаммади кизи
НЕКОТОРЫЕ ПОНЯТИЯ В СФЕРЕ ГАРАНТИИ ПРАВО НЕПРИКОСНОВЕННОСТИ
ЖИЛИЩА 584-588

Ибрагимова Сабина Эркиновна
К ВОПРОСУ О СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ В СФЕРЕ
ДОСУДЕБНОГО УГОЛОВНОГО ПРОИЗВОДСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН..... 589-593

Tosheva Maftuna Anvar qizi
AXLOQQA QARSHI JINOYATLARNING JINOYAT-HUQUQIY JIHATLARI 594-600

Халилов Дониёр Нортажиевич
КОНСТИТУЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРАВ И
СВОБОД В СОЦИАЛЬНОМ ГОСУДАРСТВЕ 601-607

Файзуллаева Нигорахон Равшановна
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОГОВОРА В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОГО
КУЛЬТУРНОГО ПРАВА 608-618

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Saydillayeva Mehrinaz Bahodir qizi
OLIY TA'LIM TIZIMIDA TA'LIM DASTURLARINI LOYIHALASHTIRISH ASOSIDA PEDAGOGIK
TA'LIM METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI 619-626

Ubaydullaeva Jamila Hurramovna
DARS TURLARI VA DARSNI REJALASHTIRISHGA NISBATAN YONDOSHUVLAR 627-631

- Ro'ziyeva Nazira Yodgorovna, Panjjeva O'g'ilshod Baxodir qizi, Jo'raev Baxodir Norbo'tayevich*
O'QUVCHILARGA TABIATNI ASRASH VA EZOZLASHNI "YASHIL MAKON" MILLIY
TEKNOLOGIYA LOYIHASI ASOSIDA AMALIY ANJUMANLAR ORQALI OLIB BORISH 632-640
- Юлдошев Рустам Дилшод угли*
РОЛЬ ПРАГМАТИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ИЗУЧЕНИИ ЯЗЫКА И КОММУНИКАТИВНОМ
ПРОЦЕССЕ 641-645
- Razzakov Baxrom Abdug'afurovich*
BO'LAJAK MUHANDISLAR UCHUN OG'ZAKI MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH:
INGLIZ TILI DARSLARIDA TRANSPORT TERMINOLOGIYASINI
O'RGANISHGA MISOLIDA..... 646-650
- Salimova Shahlo Sayfulloyevna*
TA'LIM TIZIMIDA XAVFSIZ MUHITNI YARATISH MUAMMO VA ISTIQBOLLARI 651-656
- Kuchkarova Arofathon*
MATEMATIKA DARSLARIDA INNOVATSION TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH
(GEOGEBRA DASTURI MISOLIDA) 657-661
- Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna*
YOZISH BO'YICHA KO'RSATMALARNI TAKOMILLASHTIRISHDA ZAMONAVIY AMERIKA
INGLIZ TILI KORPUSINING (COCA) ROLI 662-669
- Sharifov Muxriddin Kamoladdin o'g'li*
PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA MAXSUS FANLARNI O'QITISH
ISTIQBOLLARI 670-675
- Saidova Surayyo Yarqulovna*
NOFILOLOGIK TA'LIM YO'NALISHI TALABALARI O'QISH KOMPETENSIYASINI
RIVOJLANTIRISHDA SOHAVIY MATNLAR XUSUSIYATLARI VA MATN TANLASH
TAMOYILLARI 676-686
- Djalolov Furqat Fattohovich*
UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA INGLIZ TILI TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH
VA SIFATINI YAXSHILASH YO'LLARI 687-691
- Niyazova Minara Baxramovna*
TEXNIKA OLIY O'QUV YURTLARIDA TALABALARNI FRANSUZ TILIGA QIZIQTIRISHNING
O'ZIGA XOS JIHATLARI..... 692-697
- Amrillayev Husniddin Ashrab o'g'li*
OLY TA'LIMDA VIRTUAL LABORATORIYALARDAN O'QUV JARAYONIDA FOYDALANISHNING
PEDAGOGIK JIHATLARI 698-702
- Boboyeva Zarifa Jahonqulovna*
SPORT TAYYORGARLIK JARAYONLARINING ADAPTIV MEXANIZMLARI..... 703-708
- O'rozov Shahobiddin Ziyadullayevich*
AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA DAVLATNI BOSHQARISH TAMOYILLARI..... 709-713
- Muxtshamova Parvina Zahitovna*
ESL DARSLARIDA HAQIQIY MATERIALLARDAN FOYDALANISH 714-716

Received: 20 May 2024
Accepted: 30 May 2024
Published: 19 June 2024

Article / Original Paper

TECHNICAL SPECIFICS OF INTEREST OF STUDENTS IN FRENCH IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Niyazova Minara Bakhramovna,

Professor, Tashkent University of architecture and construction

m_niyazova@mail.ru

Abstract. Technique the search for new ways of improving education in higher education institutions is determined by the requirements of society, as a result of which traditional teaching methods are replaced by a competency-based approach. This article covers some aspects of interest of students in French in technical higher education institutions.

Keywords: Technology, French, social institutions, society and man, innovative educational technologies, motivation and style.

TEXNIKA OLIY O'QUV YURTLARIDA TALABALARNI FRANSUZ TILIGA QIZIQTIRISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI

Niyazova Minara Baxramovna,

Professor, Toshkent arxitektura-qurilish universiteti

Annotatsiya. Texnika oliy o'quv yurtlarida ta'limni takomillashtirishning yangi usullarini izlash jamiyatning talablari bilan belgilanadi, buning natijasida an'anaviy o'qitish usullari kompetensiyaga asoslangan yondashuv bilan almashtiriladi. Ushbu maqolada texnika oliy o'quv yurtlarida talabalarni fransuz tiliga qiziqtirishning ayrim jihatlari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: texnologiya, fransuz tili, ijtimoiy munosbatlar, jamiyat va inson, innovatsion ta'lim texnologiyalari, motivatsiya va uslub.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I6Y2024N106>

Kirish. Texnika oliy o'quv yurtlarida xorijiy tillarni o'rgatadigan o'qituvchilarning kasbiy faoliyatida nafaqat kelajakdagi mutaxassislikni egallashga, balki umuman hayotga dunyoqarash pozitsiyalari va munosabatlarini shakllantirish bo'yicha ishlar eng qiyin va mas'uliyatli hisoblanadi. Filolog o'qituvchilar talabaning ilmiy dunyoqarashni shakllantirish bilan birga ilmiy bilimni mustahkamlab boradi.

O'quv mashg'ulotlari hissiyotlarni tarbiyalashga, ijtimoiy ahamiyatga ega his-tuyg'ularni shakllantirishga, irodani shakllantirishga yordam berishi kerak. Ta'limning har qanday shakli ratsional va hissiyotning o'ziga xos aralashmasidir. Agar ta'limning oqilona tomoni talabalarning bilim miqdorini o'zlashtirishga va ularni inson amaliyoti vositasi sifatida qo'llash ko'nikmalarini egallashga qaratilgan bo'lsa, unda hissiy tomon shaxsning ijtimoiy hissiyotlarini tarbiyalashga, mantiqiy fikrlash ta'sirini kuchaytirishga, ularni obrazlilik bilan boyitishga, shaxsiy tajribalar sohasiga kiritishga qaratilgan[1].

Shuni yodda tutish kerakki, yoshlarning dunyoqarashi qarama-qarshi, maqsadsiz bo'lishi mumkin va ilmiy qarashlar atrofdagi voqelik haqidagi kundalik tushunchalar va g'oyalar bilan o'zaro bog'liq bo'lishi mumkin. Binobarin, o'quv jarayonida har bir o'quvchining dunyoqarash darajasini doimiy ravishda o'rganish, unga yosh, shaxsiy, ijtimoiy, etnik va boshqa xususiyatlarni hisobga olgan holda individual ravishda yondashish kerak.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili va metodologiya. Ta'lim tizimida mutaxassislarni tayyorlashga qo'yiladigan zamonaviy talablar, birinchi navbatda, o'quvchining motivatsion-qiyamat sohasini shakllantirish uchun mutlaqo yangi vazifalarni ilgari suradi, bunda ularning bilim qiziqishini rivojlantirish ustuvor o'rin tutadi. Kognitiv qiziqishni rivojlantirishning boshlang'ich bo'g'ini uning umumiy ilmiy fanlarni o'rganishga kognitiv qiziqishni shakllantirishga qaratilgan. Aynan shu yerda zamonaviy mutaxassisning har tomonlama va uyg'un rivojlangan shaxsi sifatida talabaning rivojlanishiga turtki bo'ladi.

O'qituvchi faoliyatida ilmiy qarashlar va e'tiqodlarning ustunligi, atrofdagi voqelikni rivojlantirishning asosiy qonunlarini chuqur tushunish, mamlakat va dunyodagi voqealar va ijtimoiy-siyosiy vaziyatni yetarli darajada baholash, uning rivojlanish tendensiyalarini tushunish bilan ajralib turadigan dunyoqarashning yuqori darajasi ko'rsatma bo'lib xizmat qilishi mumkin. Shuningdek, insonparvarlik, rahm-shafqat, adolat va boshqalar kabi umuminsoniy qadriyatlarga rioya qilish lozim.

Daliliy materialdan foydalanganda o'qituvchilar uni taqdim etilgan matnga kiritishning ishonchligini, hajm va vaqt bo'yicha mutanosiblik tuyg'usiga rioya qilishni, turli xil uslubiy texnika va ko'rgazmali vositalardan, shu jumladan taqdimot shaklida axborot texnologiyalaridan foydalanishni hisobga olishlari lozim [2].

Oliy texnika o'quv yurtlarida talabalarga xorijiy tillar fanlarini o'qitishda bir necha innovatsion ta'lim metodlaridan foydalanish mumkin. Masalan, "Tanqidiy fikrlash", "Debatli uslub", "Kichik guruhlarda ishlash uslubi", "Aqliy hujum", "Klaster" uslubi, "Munozara", "FSMU texnologiyasi", "Baliq skeleti", "T-sxema jadvali", "Case study" kabi bir necha ta'lim texnologiyalari va uslublaridan, shuningdek boshqa turdagi uslublardan ta'lim-tarbiya tizimida keng qo'llash mumkin.

Jumladan, "Munozara", ya'ni dars jarayonlarini yoki boshqa suhbat, davra suhbatlari, uchrashuvlarni, biron-bir muhim muammo va masalalarni ob'ektiv hal etishda munozarali metoddan foydalanish ko'zlangan natijaga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu metod yordamida talabalar, hatto o'qituvchilar ham muhokama etilayotgan mavzuni atroflicha, to'liq o'rganishligi uchun munozara jarayonida keng muhokama, munozara, tortishuv asosida muammoga tegishli ma'lumotlarni olishga muvaffaq bo'ladilar[3]. Ushbu munozara uslubini o'tkazishda quyidagi tashkiliy sohalarga jiddiy e'tibor berish talab etiladi, chunki ushbu uslubda boshqa bir qator metodlar, ya'ni "Aqliy hujum" metodi bilan birgalikda foydalanib kichik guruhlar tuzilib, topshiriqlar berish uslublari parallel tarzda qo'llaniladi. Jumladan, mashg'ulot olib boruvchi o'qituvchi munozarani boshlashdan oldin mavzu tanlanib ishtirokchilarga e'lon qiladi, keyin o'qituvchi yoki tashkilotchi munozaraning "Aqliy hujum" shaklida talabalarga yoki ishtirokchilarga tartib, qoidalarni tushuntiradi. So'ng savollar e'lon qilinib, g'oya tariqasida – "kim tez javob beradi?" shaklida qisqa va tez javob berish, ya'ni "Blits so'rov" metodidan foydalanish taklif qilinadi. Ammo o'qituvchi yoki tashkilotchi ishtirokchilar tomonidan fikr va mulohazalarning to'g'ri yoki noto'g'ri aytilishidan qat'iy nazar tinglab bildirilgan hamma fikrlarni hisobga olinib boriladi. Muhokamaga hamma ishtirok etishi shart.

Munozara keskin tus olganda tartib, qoida buzilib “chegaradan” chiqishga yo‘l qo‘ymasligi kerak. Mavzu muxokamasi munozara tarzida oxiriga yetsa, o‘qituvchi munozarani to‘xtatib tanaffus e‘lon qiladi. Ehtimol tanaffusgacha bo‘lgan vaqtni “birinchi bosqich” deb ham atash mumkin. Tanaffusdan keyingi mashg‘ulot ehtimol “ikkinchi bosqich” deb atab, mavzuga doir bildirilgan fikr, g‘oyalarni yakun qilib o‘qituvchi, tashkilotchi tomonidan bildirilgan fikr, g‘oyalarni taxlil qilib to‘g‘ri javoblarni e‘lon qiladi. Albatta bu uslub “Aqliy hujum”ga o‘xshab ketadi, o‘qituvchi, tashkilotchi muammo mavzuini e‘lon qilib, o‘zlarini munozarani tinglab turib yakunida to‘g‘ri fikr, g‘oyani e‘lon qiladi. Bu uslubdan foydalangan har bir o‘qituvchi guruxni kichik guruhlar bilan ishlash metodiga aylantirib yuborishi mumkin. Ushbu mavzuni muhokama qilish, ushbu munozarali uslubda hamma ishtirokchi bevosita ishtirok etib o‘z fikri va g‘oyasini bildirishga harakat qiladi.

Guruh a‘zolari orasida bu uslubning samarali jihati shundaki “passiv” ishtirokchi bo‘lmaydi. Fikrlar, g‘oyalar to‘g‘ri, yoki noto‘g‘rilaridan qat‘iy nazar hamma ishtirokchi “faol” ishtirok etib, haqiqiy, to‘g‘ri fikr va g‘oyani o‘qituvchi yoki tashkilotchi e‘lon qiladi va munozarali mashg‘ulotni yakunlaydi, ishtirokchilar bahosini e‘lon qiladi.

Tahlil va natijalar. Tadqiqot yondashuvining shakllanishiga muammoli o‘qitish, o‘qituvchilarning fanlararo aloqalarni ko‘rsatishi, haqiqatni mustaqil ijodiy izlashga bo‘lgan munosabati yordam beradi.

Muammoli o‘qitish usulidan foydalanish o‘qituvchi va talabalar auditoriyasining o‘zaro ta‘sirini oshirishga imkon beradi. Muammoli ta‘lim - bu tayyor bilimlarni mexanik o‘zlashtirishdan farqli o‘laroq, muammoli vaziyatlarni yaratish orqali fikrlash mexanizmlarini o‘z ichiga olgan holda, muammolarni hal qilishga talabalarning qiziqishini uyg‘otadigan usullar tizimidir.

Muammoli vaziyat - intellektual qiyinchilik holati, tanlov qilish, qaror qabul qilish zarurati demakdir. Muammoli ta‘lim bilimlarni ijodiy o‘zlashtirishni ham, bilish usullarini o‘zlashtirishni ham o‘z ichiga oladi va shaxsning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi[4].

Muammoli vaziyatlarni yaratish usullari o‘quv materialining muammoli darajasiga, talabalarning mustaqil kunlarning ma‘lum bir turiga tayyorligiga bog‘liq.

Muammoli ta‘lim usuli quyidagilarni o‘z ichiga olishi mumkin:

- 1) bir nechta variantlardan javobni tanlash va uni asoslash;
- 2) nomuvofiqliklarni, qarama-qarshiliklarni aniqlash, hodisalarni, faktlarni taqqoslash va tushuntirish;
- 3) faktlar, hodisalarning xronologik ketma-ketligini aniqlash va tushuntirish;
- 4) tushunchalar va ularning ta‘riflari, shaxslar va ularning xatti-harakatlari, xronologiya va voqealar va boshqalarning muvofiqligini aniqlash va tahlil qilish;
- 5) nazariy qoidalar va ularni amalga oshirish amaliyoti o‘rtasidagi ziddiyatlarni hal qilish va boshqalar.

Hozirgi kunda radio va televideniya qo‘llanilayotgan uslublardan biri “ob‘ektiv muloqot” uslubi bo‘lib, dars mashg‘ulotlari jarayonida ham qo‘llanilsa talabalarni fanlarga qiziqishini oshirishda eng samarali va zeriktirmaydigan, faollikni oshiradigan uslublardan biridir. Bu uslubni ko‘plar “o‘z o‘rningni top” deb ham nomlashadi. Ya‘ni mavzuning munozarali muhokamasi davom etayotganda guruh alohida ikki guruhga bo‘linib oldin noto‘g‘ri fikr

bildirgan talaba yoki ishtirokchi, keyin o'z fikrining noto'g'riligini bilib, to'g'ri fikr aytgan guruhga borib qo'shiladi. Bu uslublar bevosita seminar mashg'ulotlarida amalga oshiriladi.

Shuningdek, bu uslubni tashkil etishda o'qituvchi yoki tashkilotchi mashg'ulot boshlanishida, darsning kirish qismida muammo mavzusi yoki predmet (fanning) mavzuidagi rejada ko'rsatilgan savollar e'lon qilinib, uni to'g'ri hal etish uchun turli xil yondashuvlardan foydalanishga ijozat berilishi, har bir talaba, tinglovchi yoki ishtirokchi o'z fikrini aytishi, munozara yoki muloqot jarayonida o'z xatosini tuzatilishi mumkinligi va dars mashg'ulotlari yakunida o'qituvchi, muammoning kim va kimlar (guruhlar mavjud bo'lsa) tomonidan to'g'ri aytilganligi yoki hech kim to'g'ri javob topaolmaganligini ham aytishni, to'g'ri javobni o'zlari aytishini mashg'ulot dars kirish qismida e'lon qilinadi va keyin esa dars mashg'uloti "ob'ektiv muloqot" uslubi asosida boshlanadi. Shu bilan birga ushbu uslubning o'ziga xos yana bir xususiyati borki, bunda darsni tashkil etish qoidalari, opponentlarning fikr, mulohazalari, bildirilgan g'oyalarning naqadar to'g'ri va noto'g'riligi ham muhokama qilinib, xulosa chiqariladi[5].

Muhokama. Dars, mashg'ulot oxirida o'qituvchi yoki tashkilotchi (boshqaruvchi) muloqot natijalarini yakunlab dars mashg'ulotining qanchalik ob'ektiv o'tganligini ta'kidlaydi, muloqotga ishtirok etib o'z fikr, mulohazalarini bildirganlarning ball-bahosini e'lon qiladi, mavzuning, javoblarning zamonaviyligi, dolzarbliligi, turmushga, hayotiy lahzalarga bog'langanligi, davlatimiz siyosatiga, xalqaro vaziyatga bog'langanligi jarayonlari ham mashg'ulot yakunida qayd etiladi. Shu sababli ushbu "ob'ektiv muloqot" uslubi zamonaviy original uslublardan biri bo'lib, bu uslubdan hamma fanlardan (nafaqat ijtimoiy fanlar) dars beruvchi pedagoglar foydalansa maqsadga muvofiq bo'ladi.

Umuman olganda, xorijiy tillarni o'qitishda talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi innovatsion yondashuvning maqsadi:

- fikrlar, baholar, bilimlar, mulohazalar almashish;
- mustaqil, ijodiy fikrlashni rivojlantirish, o'rganilayotgan narsaga tanqidiy munosabat;
- o'rganilayotgan mavzuga qiziqishni yanada oshirish;
- talabalarning mavjudotga bo'lgan munosabatini kechikkan muammolardan zamonaviylikning dolzarb masalalarini tezkor o'rganish;
- talabalarning darsning eng murakkab va muhim qoidalari tushunishlari to'g'risida ma'lumot olish uchun fikr-mulohazalarni taqdim etish[6].

Tavsiya etilgan o'quv nashrlaridan materialni tahlil qilish, asosiy va tanqidiy tushunishni aniqlash, lug'atlar va ilmiy ma'lumotnomalar yordamida mustaqil ravishda aniqlashtirish jiddiy ilmiy izlanishlar uchun zaruriy shartdir.

Talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari ularning intellektual rivojlanishiga hissa qo'shadi, o'quv materiallarini ijodiy o'zlashtirishga, kasbiy muhim shaxsiy fazilatlarni rivojlantirishga yordam beradi.

Albatta, talabalarning ilmiy ishlarida ishtirok etish ijodiy fikrlash, tashabbuskorlik va mustaqillikni rivojlantirishga, ma'lumotlarni tahlil qilish va undan oqilona foydalanish qobiliyatiga yordam beradi. Talabalarning katta qismi ilmiy-tadqiqot faoliyatida ishtirok etishni kelajakdagi kasbga tayyorgarlikning ajralmas qismi sifatida ko'rishi kerak.

Oliy ta'limda o'qishga tayyorgarlik jarayonida chet ellik talabalarga quyidagilar o'rgatiladi:

- ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarni eshitish orqali tushunish;

- fransuz tilida taqdimotlar va og'zaki ma'ruzalar qila olish;
- insholar, kurs ishlari, diplom va magistrlik ishlarini yoza olish;
- o'z mutaxassisligi bo'yicha so'z boyligini bilish;
- ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar paytida eslatma olish imkoniyatiga ega bo'lish;
- fransuz tilida matematik formulalar, grafikalar, diagrammalar, jadvallar va boshqalarni o'qiy olish;
- o'qituvchining tarqatma materiallari va taqdimotlarini o'qiy olish; o'rganilayotgan materialni tahlil qilish, rezyume yaratish va matnlarni sintez qilish imkoniyatiga ega bo'lish;
- rivojlangan xorijiy davlatlar ta'lim tizimini, ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar, imtihonlar, ilmiy va sanoat amaliyotlarini o'tkazish tuzilishini tushunish;
- universitetning turli tuzilmalarida (bo'limlarda) muloqot qila olish, xalqaro faoliyat boshqarmasida) va boshqalar.

Hozirgi kunda bir qator oliy o'quv yurtlarida talabalarga xorijiy tillar fanlaridan dars berishi jarayonida, ularning fanlarga qiziqishini uyg'otadigan uslublardan tashqari kundalik uchrashuvlarda, o'tkazilayotgan tadbirlarda, yig'ilish va anjumanlarda, teleradio ko'rsatuv va eshittirishlarda, davra suhbatlarda, konsultasiyalar, dialog-seminarlarda ko'rik tanlov va iqtidorli talabalar bilan ishlashda ko'plab turli xil uslubiy, holatlardan foydalanilmoqda. Shu sababli quyidagi tahlil qilinadigan uslubiy holatlardan foydalanishni o'quv jarayoniga tavsiya qilishdan ham maqsad talabalarga sifatli, natijali ta'lim va tarbiya berishdan, kelajakda Vatanimizga sadoqatli, bilimli, komil insonli kadrlar tarbiyalab yetishtirishdan iboratdir[7].

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, fransuz tilini o'qitish talabalar bilan nazariy, amaliy, insoniy tajribalarini erkin suhbat shaklida g'ayrat bilan baham ko'rish zarurati, uning shaxsiy xususiyatlarini, muhokama qilinayotgan muammolarga individual qarashlarini aks ettirish, o'qitishning innovatsion usullarini keng qo'llash, gumanitar va texnik ta'limning organik aloqasini ta'minlash lozim.

Shunday qilib, ikkinchi chet tilida talabalarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish o'qituvchi tomonidan yangi grammatik hodisalarni tushuntirishda, yangi leksik birliklarni kiritishda, nutq harakatlarining sotsiolingvistik va ijtimoiy-madaniy kontekstini tavsiflashda qarama-qarshi-qiyosiy yondashuvdan foydalanish tufayli yanada muvaffaqiyatli bo'lishi mumkin.

Talabaning ikkinchi chet tilini o'zlashtirish bo'yicha o'z tajribasi va pedagogik universitet sharoitida o'qituvchining uslubiy harakatlari to'g'risida xabardorligi kelajakdagi o'qituvchilarni didaktik tayyorlashga ham ma'lum hissa qo'shishi mumkin. Bo'lajak o'qituvchilar tomonidan fransuz tilini o'zlashtirishning muvaffaqiyati o'quv jarayonining uslubiy jihatdan malakali qurilishi bilan ta'minlanadi. Bir tomondan, ikkinchi chet tilini o'zlashtirishning psixologik va pedagogik xususiyatlarini biladigan va bir xil toifaga mansub tipologik o'xshash va bir-biriga o'xshamaydigan hodisalarni, boshqa tomondan uchta aloqa tillarini qiyosiy tahlil qila oladigan o'qituvchi o'quv jarayonini samarali tashkil qilishi mumkin.

Литературы/References/Adabiyotlar:

1. Bakramovna N. M. AIMS AND OBJECTIVES OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN A NON-LINGUISTIC UNIVERSITY //PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology. – 2020. – Т. 17. – №. 6. – С. 3535-3543.
2. Durdas A. Higher education in France: historical development //The Modern Higher Education Review. – 2018. – Т. 3. – С. 26-32.
3. Duru-Bellat M. Access to higher education: The French case. – 2015.
4. Семушина Е.Ю., Валеева Э.Э., Крайсман Н.В. Обучение иностранному языку в технологическом университете с целью интеграции в международное инженерное сообщество // Проблемы современного педагогического образования. 2018. № 60-1. С. 257-261.
5. Крайсман Н.В. ИНТЕГРАЦИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ВО ФРАНЦУЗСКИЕ УНИВЕРСИТЕТЫ (ОБЗОР ФРАНЦУЗСКИХ ВУЗОВ) // Современные проблемы науки и образования. – 2021. – № 6.
6. Тюваева Е. В. Открытие центра французского языка в техническом вузе //Современные технологии в науке и образовании–СТНО-2016. – 2016. – С. 159-161.
7. Флеров О. В. Особенности преподавания второго иностранного языка в нелингвистическом вузе //Современное образование. – 2015. – №. 1. – С. 1-25.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 6 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).